

אנטישמייטישע ערמצועטען אין בודא שעסם

אַיְבָעֶנֶעֶרְיִסְעַדְיִי פּוֹלִישַׁ-דִּיטְשַׁע אַגְטָעֶרְהָאנְדְּ
לְאַגְּנָעַוּ וְעַנְעַוּ אַהֲנָדָעַסְ-אַפְּטָאַר

שׂוֹלֵד פָּאָרְן אַנוּבָּרִירִיטָעָן אַנוּטָּעָרָהָאָנָּה
לְוַגְנָאָן פָּאָלָט אַזְּמָשְׁלִיםְלָנוּן אַזְּפָ אַזְּבָ
לְגָן.
וּ אֲרָשָׁא. (טַעַלְעַאנְגָּשׁ) דָּנוּ פּוֹלְיָוּ
שָׁאָ מַעַלְעַנְגָּרְאָפָּעָן אַגְּנָעָנְטָהָרָהָאָטָה
עַבְּגָנְמָלְוָהָט אַקְּאָמְנוּקָאָט, וּעַלְכָּבָר
שַׁמְּאָלָט פְּאָסָט. אָזְּ פּוֹלְיָאָן הָאָטָה גָּעָן
שַׁמְּרָעָבָט צָעָד שְׁלִוְסָעָן אַבְּרִוְתָּאָן הָאָגָּן,
דָּעָלָט-אַפְּמָאָרָה. גָּעָבָןִים אַזְּיָהָן
פָּאָן אַקְּבָּיוֹן הַאַנְדָּעָלָט-אַפְּרָקָעָהָרָה צָוָן
שָׁעָן בּוֹרָעָהָלָעָרָהָרָה, אַפְּשָׁאָפְּעָנְדוּן דָּזָן
אַרְבָּיְנָהָוְה-פְּעָרָבָאָטָעָן, וּוָאָם זְעָנָעָן
הָאָזָן בּוֹרָעָהָלָעָרָהָרָה. הָוָות חָנוּ דִּיבְּרָשָׁן
פָּאָנד הָאָטָה נָשָׁט נָעוֹלָלָט אַבְּיָנָעָהָן,
פָּאָלָט דָּעָרְבָּעָר אַזְּוָת אַנְּהָרָה דָּזָן
פָּאָרְן אַנוּבָּרִירִיטָעָן דָּנוּ אַנוּטָּעָרָהָאָנָּה
לְוַגְנָאָן.

וְתִמְךָנֵן בַּעֲמֹדָנוֹ דָּו סְטָן • דָּו רַעֲנָרָגָגָן דָּרְזָחָטָן אָז שְׁלִיטָהָן אַלְכָּסְטָן
גְּבָרָהָן קָנוֹ זְוִיְּרָעָן אַנְטָנוֹ • הַלִּשְׁאָלָן אַין קָאָן, וְאָז דָּו אַגְּרָהָעָן
וְעַעַן גְּנַשְּׂטָאָן אַיְּהָעָרָן •

**אוחראוספי רופט א בעונדרען מארטוי
ציאמענפאהר אין סאטאויז**

פון פ.פ.מ. רופט צוואםעו אויףן. 1. אונ
 2. נאומכבר ג פארטינו צוואמאןקנאהר.
 איז' יאוארואוסקיס'ס נרופע ארגאנזינרט
 אויףן זעלפצע טערטינו א צוואמאןקנאהר
 אונ קאטאוויז.
 אונ החנטווען, "ראפאטנק" חאט
 סענאנטאר לומאנאנווסקן אונדרוקט א
 שארפצע ארטויפל נאנען יאוחאראוו
 סק'ן.

וְרוּיָשָׁאָר בַּעֲלֵיכְעָרָגָן אָנוּ עַמְּשָׂתָבָעָן
אֶסְמָרָאָרְדוֹעָךְ פָּגָנוּ; דָּזְסָהָרִים הַאֲכָבָעָן
עַשְׁלֵלָמָכָעָן דָּזְגַּשְׁעַטְמָעָן. אֶנְרָזְעָךְ סְבָעָן
דָּעַנְטָמָעָן דָּאָבָעָן זָזְרָאָרְטָנְגָרְסָקָעָן אַיְן
דָּעַרְעָרְסָנְגָנָעָן. וּזְלָקָעָן אָנוּ גַּעַוְעָעָן קָבָעָן
מִזְטָמָחְבָּלְלָמָעָן. סְחָאָטָמָעָן זָזְרָאָרְטָנְגָרְסָקָעָן
אֶהָעַטְמָגָן גַּעַשְׁלָעָגָן אַיְיתְפָּזְסָטָעָן. עַרְשָׁתָמָעָן
דָּי פָּלָגָעָן דָּגָטָמָעָן מִזְטָמָחְבָּלְלָמָעָן דָּי צָחָלְפָּיָן דָּזָן
וְוּרְיָהָרָט דָּאָם גַּעַשְׁלָעָגָן. דָּי צָחָלְפָּיָן דָּזָן
בְּעַרְוּוֹאָגְנְדָרְטָעָן אָזְעָה עַתָּה נִוְשָׁתְגָעָן
לְגָנְגָעָן. עַמְּסָטְזָוְעַטְמָלְעָעָן.

A. Mazur

גרביי הארוכן של חלמה
נחת רוזשא בערעה עם פדר מיכאל נאלדבערג
אננו טברלייט אותם בערכט פוו טוב לביבת
יהודורה אה אטאויסמי
שטואָל ווישליךקי

בוך לאנגע און שוחערע פֿידען איז געשפארבען מײַן לִיבֶּר מְפָן,
געזער טֵינערער פֿאַטער, ברודער און שָׁהָנֶגֶר
בְּעֵץ
אַבְרָהָם בְּאַרְבָּשְׂטִילְ
אין עַלְטָעָר כֹּו 53 יְאֹהֶר
די 9/1 זומט פֶּאֲרַה הִינְתָּן זָנוּבָּג וְלִחְדָּש אַרְחָבוֹן 12 אַ זָּנוּבָּר
טְשָׁאָג כֹּו טְרוֹיְעָר-הָיוֹן אַלְפִּי 1-עַטָּר מֵאַי 38, וְזָנוּבָּן וְסָסְטְּרִיכָּן מֵאַי
זָנוּבָּר גְּרוּזִים צָר
הַיְוָה מִפְּמַרְזָעָרְבָּעָן הַנּוֹמָעָר בְּלִימָעָן.

Dr. med. J. MICHAEL

שרה רחל גראסמאן (געפווידען הילען)

542
Digitized by srujanika@gmail.com

אַבְמוֹנוֹג

פֿאָרִיכָאָנְטָעָן!

איך אָקָב דעם נְבוּד צוּ מְלָדוֹן די ג' ה'
פֿאָרִיכָאָנְטָעָן, או איך האָמָן גְּזַעֲפָנֶט אַיִן
עַלְעַטְמָרָא-טַעַכְנִישׁוּ וּוּסְרַשְׂטָמָט

אוּזָה סְלִילְוָסְקִי 75

אוּזָה סְלִילְוָסְקִי 75 אונטער דער פֿירְטוּץ
איך נְגַם אוֹ מְאָפָּאָרָעָן אוֹ דִּינָאָמָּאָס צוּם
מיַש גַּאֲרָגְנִיכָּץ. אַינְטָאָלְצִיעַ פָּוֹן בְּעַלְיִיכְתּוֹנוֹג אָוֹן
דער צְלָעַטְמָרָאָטָהָע. ----- דָּאָגְגִּיתָה
פֿינְקְסְלִיכָּע אָוֹן רַפְּיַעַלְעַךְ גַּעַטְאָנְדְּלוֹנְגָּה -----
מיַט דָּרְ-אָרוֹן ? מִילְלָן
בְּעֵמָה: פֿרְיוֹעָט-חוֹאַיְגָוָן אַעֲנְגְּלִינְיאָגָן 9 וו.

! בְּיִקְאַיּוֹן (צְהִשְׁעָן)
גָּאַגְּוַיְשָׁעָר פְּזָק מִיט
אַין יְוִידָּשׁ, אַסְפָּר,
אַ וְיִמְחַט אַיבָּעָר דָּעָר
חוֹסָס וְחַרְטָס גַּעֲפִירְטָא
אַקְיִינְג וְחַרְקָדְרָוקְזָן.
צְרָקְלִיךְ, או איך חַאְבָּא
טַוְדָוָת טָוָן דָּבָשׁ וְיִכְחָזֵק
דָּיִבְּזָה זָוְן אַזְּיִי פָּאָל.

Rabiner Simo

אויפער קוזאָם!

די אַפְּלִיכְעָד, זָהָם קָוָמֶת גַּעֲלָה, זָהָם יְהִיאָל מָאֵיר לִיפְשִׁזְיָן
פָּוֹן נָאַחַא מַעֲכָקָא 30 חָרְגָּן גַּזְבְּעָטָן זָו קָוָמֶת חָרְגָּן וְצָרָאָךְ אַיִּינְ
גַּעֲגַּע אַינְטְּקָרְגָּסָעַן חָיְנָמָן פָּוֹן 5 בָּיִן 7 אַזְוֹעַד אָוֹן יְעָדָן טָגָג 8 גַּזְבְּגָן שָׂבָּג
זָו חָ' פֿערְלָעַז פֿיעְטְּרִיכְמָאוּוּר 20.

פֿישְׁ אַכְּתָּנוּן: פֿערְעַדְבָּשְׁרָגָן אָוֹן פֿיבְּכָטָן.
פֿערְפָּעַ, גַּנְעַלְפָּעַר.

נְאָמָּה: אַזְפָּאַדְלָאַשְׁמָטָשׁ מְטַח פְּשִׁימִים אַיז גַּעֲוָאָרָן נְעַמְּבָּטָה
אָוֹן גַּלְיָיךְ אַיְנְגָּעָזָטָם גַּעֲוָאָרָעָן.

התראה!
אנ יאוחר 1921 איז אויך דער טאטצעע פִּינְגָּלְבִּיךְ גַּזְוֵן (צְהִשְׁצָן
וְפִיסְטָאָפָּל אָונְ כָּרְדָּקָאָווּ) בְּעַגְנָבּ עַט גְּזָהָרָעָן אֶת גְּרוֹיְסָעֶר פָּאָק מִיטָּ
אֲכָעָן, מִישָּׁ לְלִתְ אָונְ תְּצִילָן, וַיְיָ אָוֵיךְ אֶת כְּתָבָ יְדָ אַיִן יְוִידִיסָּ, אֶת סָפָר,
אַרְבְּרִיְּפָאָט זָם דָּרוֹק. דָּער אַינְחָאָט פָּוּן סָפָר אַיִן אֶת וַיְכוֹת אַיְגָעָר דָּער
יְנָדוֹאָרְ-עַרְצִיאָנוּגָן סָוּן דָּער אַלְטָעָר אָונְ נְצָפָר חָלָא, וּזְסָמָחָרְתָּא גַּפְיִתְרָא
חִישָּׁעָן צְחוֹן יְוִידִישׁ גַּעֲלָהָרָטָן.
אַיְךְ חָזֶב נְעַהָרָט, אָו עַמִּיצָעָר חִיל אַיְצָט דָּרָס דָּזְוִיבָעָ וְחַרְקָעָן דָּרוֹקָעָן.
יְרָךְ וְאַרְעָן דָּעֲרִיבָעָר, אָו קִינְגָעָר וְאֶל דָּרָס נִישָׁטָסָוּן אָונְ עַרְקָלָעָר, אָו אַיְךְ חָזֶב
עַם אַרְגְּנִינְגָלָסָוּן דָּעָם וְעַרְקָא אַיְן הַעֲבָרָעָאָישׁ. דִּי יְסָדָותָוּן דָּרָס וַיְכוֹת
עַגְעָן גְּנוּמָעָן סָוּן נְמָרָא, מְדֻרְשִׁים אָונְ סְפָרִיִּ מְחַקָּה.
וְעוֹרָעָם וְוַיְוִיס עַפְיָס דָּעֲרָוּן חַקְרָתָן גַּעֲבָעָטָן מְזִיעָזָז וְזַיְן אָוֵיךְ פָּאָגָן.
עַנְדרָעָן אַדְרָצָם:
Rabiner Simon Kahan, Jelgawa (Mitau), Latwija
Uhdens iela № 1.

— אַינְדִּיסְפָּע גּוֹמֵי אָוִיכְ זְוִילְעָן —
אי נרויסטען אַוְסְטַּוְהָל צָוֶשֶׁ אַנְקָוֶר עַנְצְּפָרְיוֹעָן
עַמְּפָעָהָט דֵּי פֿרְמָא —
EICHENBAUM I FEJENBAUM

Dr Niewiażski

צ'יניג'-ארצט פאר סיל'יט, טרייטער און טענער-שוועץ
בעהאנדַּנְגָּן מיט קוזער-שראָטָהָן.
ט און טן-5-אַח. זונטאג און חגאות טון-11-אַרְיִי

הו
אין יאודר 1921 איז אונטסאטאל און קראקאוו
אַכְעָן, מיש אַלְתַּת אָן פֵּעַי
אַרְבִּירִינְפַּצְט זָם דְּרוֹק. ד
חוֹשְׁעָן אַחֲמִי יוֹדִיעַשׂ גֶּפְגֶּנְגֶּל
אַיךְ חָמֵב נַעֲמָרְט. אַז
יַיְדַּר וּזְעָרָן דְּרִיבְּפַרְט, אָז
עַמְּמַט אַרְגִּינְגֶּל סָן דָּעַם וְהַ
עַנְעָן גַּנְגְּמַעַן סָן גַּמְרָא,
וְעַרְעַס וּוְיַסְעַטְשַׁט
קַנְדְּזָן אַדְרָצָם:
(Mitau), Latwija

— אַינְדִּיסְק —
אָ�נוּ נְרוֹיְסָעַן אָוִיסָו
GENBAUM
, tel. 404-79.

Dr. med.
וּן פְּרוֹעִין-קְרָאנְקָהִיטְצָן
Piotrkowska
בָּיְזָן 7

בשער פלאנטמאכינגן.

דערטיט האז איך דעם כbold פיזוטילען דעם געפרטורען פולקליקות, דאס
הינטן, זונטאגן, ד. 21/10 1928 8 זונער מיטאו. נאך אָערשפֿאַלְאַסִּיגּוֹן רע-
מןן, ווערט צורייך געפעען פון **לאנַגְנִיעַתְרִינְגֶרְ רַעֲשְׁטָאָרָאָגְ**, ח'לכ'ער
געפינט זיך אויך נאומַיְעַקָּא 27 אונטער דער פֿרְמָן

פֿאָרְ פֿרְמָל

איך עפֿרְפֿל דעם געערטשען
חַבְּלִיקּוֹם טַנְגְּלִיךּ גַּשְׁמָטְקָעֵ
מְרִישְׁטִיקָם, מִיסְגָּן אַין אַוְונְדָּן.
בְּזַעַמְךָן צו קָנוֹקוּרְעַנְצְּ-פּוֹזְיַעַן. פֿיַּיְעַם בְּזַעַמְךָן אַיְזְקִים פְּרוֹזְוֹתָן מִיטְ ערְשָׁפְּקָעֵ
זַיְבִּיסְעָן איך פְּרִיזְ אַיְזְקִים אַיְזְקִים אַיְזְקִים אַיְזְקִים אַיְזְקִים
דִּישְׁעַ זָוָן אַוְיסְלַעְנְדִישָׁע אַיְזְקִים אַיְזְקִים אַיְזְקִים אַיְזְקִים
קְלִיפְסִיגּוֹן דָּאָרְיָא-סְנַצְּעַרְטָעָן.

מייס אַכְּזָוָן לִיְפָעַן שִׁינְבָּרִין
פֿאָדוֹן, נאומַיְעַקָּא 27, טַעַל. 19-27.

די פֿרְמָל עַקְוִיטְרִיס פֿוֹן יַאֲהָר 1905.

בעמְערְהָונְגָן: 1) די קָד געפֿינְשׂ דִּזְקָד אַונְטָר דָּעַר אַיְפִּיכְסָט פֿוֹן יַאֲהָר
קְלִיפְסִיגּוֹן וְאַכְלִימָט מִיטְאָנוֹן פֿוֹן 2 זְלָאתִים.
2) אין טָבָג פֿוֹן דָּעַר קָרְעַטְנָגְגָן וְעַרְטָס צו די מִיטְאָנוֹן גַּזְקְעָנָן בִּיעַר
אַוְמוֹאַנְסָט אַלְסָ נְרָאָטִים. 3) זָס חַעַרְעָן אוֹיךְ גַּעֲפְּנָטָן אַלְעָגָג מִינְעָן
פְּרַנְצְּדָרְדָּעָן מִיךְ צו בְּזַעַמְךָן 7 אַזְיְגְּזָר אָה. פְּמַעַצְיָעָן צו דָּעַר עַרְעַטְנָגְגָן.

בשער נאומַיְעַקָּא 27. פֿשָׂר

.Gotlib Dr. med. I. Fajlewicz

סְצַצְיָילְגָּדְצָט פֿאָר קָפְּשָׁע
— Telef. 77-50
נְעַמְּן 18

הָאָזָה זִיךְ אַיְבְּרַגְּזְזִיְּגָן אַוְיךְ
צִינְעָל-גָּאָס 19 (רוֹגְן זַאֲכָרְנִיא)
טַעַל. 61 17-61

